

Església de Sant Joan d'Orriols

Navàs

Ubicació

Comarca:	Bages
Lloc/Adreça:	Sector oest del terme municipal, parròquia de Sant Salvador de Torroella
Emplaçament	De la carretera que uneix Palà de Torroella i Palà Nou en surt un camí cap a l'est i després nord-est. A uns 2 km i trencall a la dreta.
Alçada:	444
Coordenades:	
Latitud:	41.85821
Longitud:	1.73898
UTM Est (X):	395333
UTM Nord (Y):	4634802

Classificació

Número de fitxa	08141 - 187
Àmbit:	Patrimoni immoble
Tipologia	Edifici
Estil / època:	Medieval Modern
Segle	XI-XX
Estat de conservació	Dolent
Notes de conservació:	Estructuralment es conserva bé, però amb tots els afegits de quan s'utilitzà com a magatzem. Sense porta.
Protecció	Legal
Tipus de protecció:	BPU
Observacions protecció:	Pla Especial Urbanístic de Protecció del patrimoni i catàleg de béns arquitectònics, històrics i ambientals de Navàs (Bages), 2018, amb el núm. 91.EA. Valor arquitectònic/tipològic/artístic. Pla Especial Urbanístic del Catàleg de Masies i Cases rurals en Sòl no urbanitzable de Navàs, aprovat el 2012, amb el núm. 28.
Data aprovació:	dc., 20/02/2019 - 12:00
Accés	Fàcil
Ús actual:	Sense ús
Titularitat	Privada

Titular: 08140A013000520000IM

Fitxes associades:

El Riols

Can Riols II. Tombes de can Riols

Autoria de la fitxa Jordi Piñero Subirana

Data de registre de la dt., 16/03/2021 - 13:57

fitxa:

Descripció

Antiga església d'origen romànic situada uns metres al nord de la masia de Riols. Tal vegada a partir del segle XVI, o posteriorment, fou substancialment transformada o reconstruïda, i ja al segle XX es va adaptar com a magatzem o graner. Per tot això la construcció actual no sembla haver conservat gran cosa de l'obra romànica originària. És de planta rectangular, orientada més o menys cap a llevant i d'una sola nau. La capçalera de la nau és plana, ja que en un moment donat s'amplià per situar-hi la sagristia, que per un lateral té una porta cap a l'exterior. A la façana nord es conserva un portal d'arc de mig punt amb dovelles, actualment tapiat, que podria ser ja del segle XVI. La façana de ponent, que devia ser la principal, va quedar molt alterada quan s'hi obrí una gran com a accés al magatzem. A la part superior es conserva un petit òcul. Els murs exteriors són de paredat comú i conserven part de l'arrebossat tradicional. No s'hi observen traces clares que puguin atribuir-se a l'obra romànica.

A l'interior la nau és coberta amb volta de canó feta amb maons. Als peus es conserva el cor. Ara l'espai de la nau encara té les instal·lacions de totxo que s'hi van fer quan es destinà a graner.

Història

La casa de Riols s'assenta sobre un promontori molt ben situat entre camps de conreu que ja devia ser un lloc habitat des de molt antic, tal com ho demostra l'existència de dos jaciments arqueològics situats pràcticament a tocar. Uns 60 m al sud de la casa s'han trobat indicis d'un assentament ibero-romà (jaciment de can Riols I), i al nord es troben unes tombes alt-medievals excavades a la roca (jaciment de can Riols II). Probablement, doncs, sota l'actual masia hi trobaríem els fonaments d'una vil·la romana.

L'indret d'Orriols apareix citat des de molt antic, concretament a l'any 993. El topònim deriva del llatí i és un diminutiu de graner, sinònim del mot català antic orri. L'església és esmentada per primera vegada l'any 1294, situada dins l'antic terme del castell de Castelladral. En un principi (1294) la capella era coneguda com a Sant Joan d'Orriols. Més endavant, podria ser que adoptés l'advocació de Sant Llop, però això no està clar. Sant Llop era un sant francès de la Borgonya, que va viure als segles VI-VII, i que, segons la llegenda, tenia el poder de mantenir allunyats els llops. Per aquest motiu era molt invocat pels pastors.

A la baixa edat mitjana el terme del castell de Castelladral es va fraccionar en diverses quadres jurisdiccionals; és a dir, uns districtes menors que tenien certa autonomia. Dues d'aquestes quadres són ben documentades: les de Valldeperes i la d'Orriols. Cal dir, però, que l'existència de les quadres no s'esmenta per primera vegada fins al segle XVI (BADIA, 1988: 160). Així mateix, l'església d'Orriols era el nucli que aglutinava un seguit de masos dispersos que hi havia a la zona. Tenia una certa importància, ja que va arribar a tenir cementiri propi, adossat a la capella.

Als segles XVII-XVIII el mas es denominava Margarit, no pas Riols ni Orriols, que era el topònim de l'indret i de l'església. Com a mínim des del segle XVI els propietaris eren la família Vilaseca. L'any 1591

Joan Vilaseca va vendre a Joan de Palà (del mas Palà) totes les pertinences del mas Costibals. El seu fill va ser Pere Vilaseca, que el 1612 confirma que Joan Palà també té el poder sobre les terres del mas Margarit (CAPSADA i altres, 2010: 128). Segons informació de Jaume Conill (investigador de Navàs que ha fet recerca a l'Arxiu Parroquial de Berga) al segle XVIII un dels membres de la família fou capità d'arcabussers del Regne de França durant la Guerra de Successió. Com a represàlia després de la guerra va ser jutjat en un procés, entorn de 1730, que va tenir com a conseqüència el canvi de propietat del mas dels Vilaseca a la comunitat de canonges de Berga. Més endavant Margarit fou adquirit per Palà, i des d'aleshores fou una masoveria d'aquesta gran masia veïna.

Als anys 1861-1862 en el nomenclàtor de masies de la província de Barcelona s'esmenta Riols com a "Caserio", i és anomenat Sant Joan d'Oriols. Aleshores consta que tenia tres edificis, un dels quals estava habitat constantment i els altres dos deshabitats. Dos dels habitatges tenien un sol pis i el tercer, més de tres.

El 12 d'abril de 1923 Joan Palà i Claret, propietari del mas, va sol·licitar ajuda al bisbat per poder reparar la capella, que estava ruïnosa (la volta del temple es trobava en mal estat), a canvi de cedir-ne el domini a l'església. El novembre de 1923 un decret del bisbe de Solsona certificava el domini directe de la capella de Sant Joan de Riols, agregada de Torroella. Pocs anys després el rector de Torroella vetllava per l'estat de la capella i n'era el responsable. Amb els anys, però, la capella fou transformada en un cobert.

Tradicionalment se celebrava la festa major de Riols l'1 de setembre, festivitat de Sant Llop. Era molt concorreguda i es mantingué fins a la dècada de 1980.

Bibliografia

BADIA, J.M. (1988). "Navàs", *Història del Bages*, Volum II. Edicions Parcir. Manresa, p. 163, 179.

CAPSADA, J.; DUARRI, C.; LLOBET, E. (2010). *La Grandària del Món. Entorn, història i imaginari de Palà de Torroella*. Edicions de l'Albí, Berga, p. 123-125, 128.

CAIXAL, ÀLVAR; VILAMALA, Imma i altres (2018). *Pla Especial Urbanístic de protecció del patrimoni i catàleg de béns arquitectònics, històrics i ambientals de Navàs (Bages)*. Ajuntament de Navàs. Fitxa 91.EA

PIÑERO, J. (1995). *Inventari del Patrimoni Arquitectònic i Històric de Navàs*. Ajuntament de Navàs. Fitxa R 4.

